

Uzņēmējdarbības tendences Balvu novadā

Pagājušajā gadā Latvijā turpinājies darbs pie uzņēmējdarbības vides sakārtošanas, no reģistriem izslēdzot uzņēmumus, kuri ilgstoši nav veikuši saimniecisko darbību, kādu iemeslu dēļ ilgāku laika posmu pastāvējuši bez lemtspējīgas valdes u.c. gadījumos, kas liecina par to, ka tā īpašniekiem nav nolūka attīstīt savu biznesu.

Tā rezultātā 2018.gadā uzstādīti jauni likvidēto uzņēmumu rekordi. Pēc Lursoft pētījuma datiem, pagājušajā gadā Latvijā reģistrēti 10 660 jauni uzņēmumi, kamēr likvidēti – 20 746. Salīdzinot ar 2017.gadu, pērn jauno uzņēmumu skaits audzis par 4,41%, kamēr likvidēto – par 25,89%.

Augsts likvidēto uzņēmumu īpatsvars 2018.gadā saglabājies arī Balvu novadā, taču, atšķirībā no valsts kopējā rādītāja, Balvu novadā likvidēto uzņēmumu skaits otro gadu pēc kārtas sarucis.

Lursoft izpētījis, ka aizvadītajā gadā novadā likvidēti 43 uzņēmumi, par 7 mazāk nekā 2017.gadā. Tajā pašā laikā jaunreģistrēto uzņēmumu skaits pēc tam, kad 2017.gadā tika reģistrēts zemākais rādītājs kopš 2010.gada, pērn atkal pieaudzis.

Statistikas dati uzrāda, ka 2018.gadā Balvu novadā reģistrēti 29 jauni uzņēmumi, savukārt kopumā pēdējo desmit gadu laikā Balvu novadā reģistrēti 302 jauni uzņēmumi. Ņemot vērā, ka šajā pašā periodā likvidēts 331 uzņēmums, kopējā dinamika Balvu novadā pēdējos 10 gados bijusi negatīva.

Šobrīd kopumā Balvu novadā reģistrēti 814 uzņēmumi, no kuriem 39,80% ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību, 39,43% - zemnieku saimniecības, bet 12,16% - individuālie komersanti.

Izpētot, kuras uzņēmējdarbības nozares ir populārākās starp Balvu novadā reģistrētajiem uzņēmumiem, priekšplānā izvirzījusies lauksaimniecība, kas guvusi ievērojamu pārsvaru starp TOP 5 populārākajām nozarēm. Proti, to vidū ir gan jauktā lauksaimniecība, gan graudaugu audzēšana un piena lopkopība. Tāpat arī aktīvi tiek izmantoti mežu resursi, mežizstrādes nozari ierindojoš ceturtajā vietā. Starp šīm nozarēm iekļuvusi arī mazumtirdzniecība, kas ir viena no populārākajām uzņēmējdarbības nozarēm valstī kopumā.

Populārākās uzņēmējdarbības nozares Balvu novadā:

- Jauktā lauksaimniecība;
- Graudaugu, pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana;
- Mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos;
- Mežizstrāde;
- Piena lopkopība.

Lursoft izpētījis, ka ārvalstu tiešās investīcijas sava uzņēmuma pamatkapitālam piesaistījuši 28 uzņēmumi, no kuriem lielākais ar 873,68 tūkst.EUR apgrozījumu 2018.gadā ir SIA "BalviFlora".

Kopējais ārvalstu pārstāvju ieguldījums Balvu novadā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālos sastāda 1,6 milj.EUR, kas to pēc uzkrāto tiešo ārvalstu investīciju kopsummas starp visām Latvijas pašvaldībām ierindo 56. vietā līdztekus Rēzeknes un Limbažu novadiem.

Lielāko daļu jeb 1,47 milj.EUR no šīm investīcijām veido vācu investoru ieguldījums, savukārt kopumā Balvu novadā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālos investējuši pārstāvji no 11 dažādām valstīm, tostarp no Austrijas, Īrijas, Polijas, Norvēģijas u.c.

Apgrozījums arī 2018.gadā varētu būt turpinājies izaugsmi

Pārskatus par darbību līdz š.g. 14.maijam vēl nav iesnieguši vairāki Balvu novada lielie uzņēmumi, tostarp arī SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība", kas pēc apgrozījuma apjoma 2017.gadā bijis novada lielākais uzņēmums. Tāpat arī vēl nav pieejami SIA "BOVALE", SIA "Baltic Apartments" u.c. uzņēmumu pārskati par pagājušo gadu.

Tiesa, neskatoties uz šo apstākli, pašreizējie rezultāti jau liecina par pozitīvu tendenci, jo kopējais apgrozījums uzņēmumiem, kuri jau iesnieguši pārskatus, 2018.gadā veidojis 39,43 milj.EUR. Pieņemot, ka SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība" pērnā gada apgrozījums būs saglabājies vismaz 2017.gada līmenī, kad tas bija 4,18 milj.EUR, novada kopējais rezultāts pārspēs 2017.gada sniegumu.

Rēķinot vidējo apgrozījumu, neskatoties uz vēl neiesniegtajiem gada pārskatiem, tas saglabājies teju līdzvērtīgs 2017.gada rādītājam, kad katrs Balvu novadā reģistrētais uzņēmums apgrozīja vidēji 33,22 tūkst.EUR.

No visiem Balvu novadā reģistrētajiem uzņēmumiem, kuri iesnieguši pārskatus par 2018.gadu, 57 komersanti pārskatos norādījuši, ka pērn nav guvuši ieņēmumus no saimnieciskās darbības, t.i., ka to apgrozījums 2018.gadā bijis 0 eiro. Tikmēr 66,97% uzņēmumu apgrozījums gada laikā palielinājies.

Pagaidām, kamēr pārskatu nav iesniedzis iepriekšējo astoņu gadu līderis, pirmajā vietā pēc lielākā apgrozījuma 2018.gadā Balvu novadā ierindojies SIA "TAKO SD". Salīdzinot ar gadu iepriekš, uzņēmuma apgrozījums pērn audzis par 89,59%, tam sasniedzot 2,30 milj.EUR. Gada pārskatā teikts, ka uzņēmuma turpmākā attīstība saistīta ar mežizstrādes un apaļkoka realizāciju, kā arī ar rezerves daļu mazumtirdzniecību un automobiļu remonta pakalpojumu sniegšanu.

Par 3,84% gada laikā palielinājies arī 2000.gadā dibinātā kokogļu ražotāja un mežizstrādes uzņēmuma SIA "BOVIS" apgrozījums, tam pērn pieaugot līdz 1,58 milj.EUR.

Atšķirībā no pārējiem TOP 5 lielākajiem uzņēmumiem, SIA "LIEPAS Z" ir vienīgais, kura apgrozījums, attiecinot pret 2017.gadu, ir samazinājies. Ja 2017.gadā uzņēmums apgrozīja 2,08 milj.EUR, tad pagājušajā gadā tie bija 1,55 milj.EUR. Līdz ar apgrozījuma kritumu pagājušais gads uzņēmumam nesis arī zaudējumus, kas pēc nodokļu nomaksas veidoja 91,24 tūkst.EUR.

AS "BALVU ENERĢIJA" apgrozījums gada laikā palielinājies par 2,59%, tam 2018.gadā sasniedzot 1,45 milj.EUR. Iesniegtajā gada pārskatā teikts, ka uzņēmums aizvadītajā gadā investējis 76,91 tūkst.EUR jauna siltumtrases atzara izbūvei Balvu pilsētā, kas jau devis četrus jaunus pieslēgtus objektus un nākotnē tiks piesaistīti vēl 3 objekti. Šim gadam uzņēmuma vadība izvirzījusi mērķi turpināt jaunu potenciālo klientu piesaisti un ieinteresēšanu centralizētās siltumenerģijas saņemšanai.

TOP 5 lielāko uzņēmumu sarakstu noslēdz tirdzniecības un ēdināšanas pakalpojumu sniegšanas uzņēmums SIA "SENDA Dz", kas 2018.gadā apgrozīja 1,32 milj.EUR, par 2,61% vairāk nekā 2017.gadā.

Balvu novada lielākie uzņēmumi pēc apgrozījuma 2018.gadā:

- SIA "TAKO SD": 2,30 milj.EUR;
- SIA "BOVIS": 1,58 milj.EUR;
- SIA "LIEPAS Z": 1,55 milj.EUR;
- AS "BALVU ENERĢIJA": 1,45 milj.EUR;
- SIA "SENDA Dz": 1,32 milj.EUR.

2018.gadā ievērojams peļņas kāpums

Pašreizējie dati uzrāda pozitīvu peļņas rezultātu – pērn augusi ne tikai Balvu novadā reģistrēto uzņēmumu kopējā peļņa, bet arī vidējais rādītājs, kas pieaudzis vairāk nekā 3 reizes. Lursoft aprēķinājis, ka vidējā peļņa pēc nodokļu nomaksas Balvu novadā reģistrētajiem uzņēmumiem pērn bijusi 286 eiro, tiesa, daļēji tik straujš vidējās peļņas pieaugums varētu būt saistīts arī ar likumdošanas izmaiņām.

Pētījuma sagatavošanas brīdī Balvu novadā reģistrēto uzņēmumu kopējā peļņa veido 2,74 milj.EUR, kas ir par 26,27% vairāk nekā 2017.gadā. Tiesa, kopējā rādītājā izmaiņas radīs vēlāk iesniegtie pārskati. Lursoft izpētījis, ka 2017.gada lielākais zaudētājs SIA "AGRE ELEKTRO" pēc 256,39 tūkst.EUR lieliem zaudējumiem 2017.gadā pērn beidzot strādājis ar peļņu (1,97 tūkst.EUR), savukārt otram lielākajam zaudētājam SIA "Balvu maizīte" kopš pagājušā gada pasludināts maksātnespējas process un uzņēmumam arī izveidojies 40,90 tūkst.EUR liels nodokļu parāds. Pārskatu par 2018.gadu uzņēmums nav iesniedzis. Tāpat arī pagājušā gada pārskatu vēl nav iesniedzis lauksaimniecības uzņēmums SIA "MRM Pakalni", kas 2017.gadu noslēdza ar 38,66 tūkst.EUR zaudējumiem. Tāpat kā SIA "Balvu maizīte", arī SIA "MRM Pakalni" ir izveidojies nodokļu parāds.

Mežizstrādes uzņēmuma SIA "ALDRAI" peļņa, salīdzinot ar 2017.gadu, pērn palielinājusies 46 reizes, sasniedzot 242,77 tūkst.EUR. Iesniegtajā gada pārskatā teikts, ka uzņēmums sadalījis 2017.gada peļņu, savukārt pagājušā gada peļņu paredzēts atstāt uzņēmuma attīstībai.

SIA "BOVIS" pērn nopelnījis par 12,87% mazāk nekā 2017.gadā, pēc nodokļu nomaksas tā peļņai veidojot 191,33 tūkst.EUR, ko paredzēts sadalīt dividendēs.

Lielāko pelnītāju vidū ierindojusies arī 2014.gadā reģistrētais mežizstrādes uzņēmums SIA "Vitai" ar 179,65 tūkst.EUR peļņu pēc nodokļu nomaksas.

Pagājušo gadu kā ekonomiski stabilu un veiksmīgu novērtē šķeldas un kokmateriālu ražotājs SIA "SanMar būve", kas gadu noslēdzis ar 137,81 tūkst.EUR peļņu (+25,70% peļņas pieaugums), kuru paredzēts novirzīt uzņēmuma attīstībai.

Lielāko pelnītāju TOP 5 noslēdz kravu pārvadātājs SIA "VITAR 7" ar pērn nopelnītiem 135,87 tūkst.EUR. Pagājušajā gadā kāpusi gan uzņēmuma peļņa, gan apgrozījums, gan arī samaksāto nodokļu apjoms.

Balvu novada lielākie uzņēmumi pēc peļņas 2018.gadā:

- SIA "ALDRAI": 242,77 tūkst.EUR;
- SIA "BOVIS": 191,33 tūkst.EUR;
- SIA "Vitai": 179,65 tūkst.EUR;
- SIA "SanMar būve": 137,81 tūkst.EUR;
- SIA "VITAR 7": 135,87 tūkst.EUR.

Vidējais darbinieku skaits saglabājies nemainīgs

Turpinoties gada pārskatu iesniegšanas periodam, vēl savu pārskatu par darbību 2018.gadā nav iesniedzis Balvu novada lielākais darba devējs – SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība", kas 2017.gadā nodarbināja 291 darbinieku, tāpat arī atsevišķi citi uzņēmumi.

Tāpēc kopējā nodarbināto skaita līknē par 2018.gadu vēl sagaidāmas būtiskas izmaiņas, tikmēr vidējais strādājošo skaits, visticamāk, arī 2018.gadā ir saglabājies nemainīgs, proti, 2 strādājošie vienā uzņēmumā.

Lursoft aprēķinājis, ka, pēc pašreizējiem datiem, pērn novadā bijuši 38 uzņēmumi, kas nodarbinājuši 2 darbiniekus, savukārt 71 uzņēmumā 2018.gadā bijis tikai viens darbinieks.

Pētījuma sagatavošanas brīdī novada lielākais uzņēmums ir SIA "SENDA Dz", kas ar darba vietām 2018.gadā nodrošināja 51 strādājošo, par 4 mazāk nekā 2017.gadā.

Strādājošo skaits nedaudz sarucis arī kūdras ieguves uzņēmumā SIA "BalviFlora", kas aizvadītajā gadā nodarbināja 44 darbiniekus. Tikpat liels strādājošo skaits bijis arī AS "BALVU ENERĢIJA".

SIA "BalviFlora" iesniegtajā pārskatā norādījuši, ka nelabvēlīgo laika apstākļu dēļ samazinājusies kūdras ieguve 2017. un 2018.gadā, kas atstājis būtisku ietekmi uz 2018.gada rādītājiem. Uzņēmuma apgrozījums pagājušajā gadā sarucis par 23,26%, savukārt peļņa bijusi 2 reizes mazāka nekā 2017.gadā.

Gan SIA "BOVIS", gan arī SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS" un SIA "LIEPAS Z" gadījumā strādājošo skaits gada laikā palielinājies par vienu darbinieku.

No TOP 5 lielāko darba devēju sarakstā iekļuvušajiem uzņēmumiem darbinieku skaita pieaugums pēdējo trīs gadu periodā bijis gan SIA "BalviFlora", gan SIA "BOVIS" un SIA "LIEPAS Z".

Balvu novada lielākie darba devēji pēc vidējā darbinieku skaita 2018.gadā:

- SIA "SENDA Dz": 51 darbinieks;
- SIA "BalviFlora": 44 darbinieki;
- AS "BALVU ENERĢIJA": 44 darbinieki;
- SIA "BOVIS": 37 darbinieki;
- SIA "BALVU AUTOTRANSPORTS": 35 darbinieki;
- SIA "LIEPAS Z": 35 darbinieki.

Samaksāto nodokļu apjoms turpinājies augt

Valsts ieņēmumu dienesta sniegtā informācija liecina, ka 2018.gadā VID administrētajos nodokļos uzņēmumi samaksājuši 7,17 miljardus eiro, no kuriem 2,33 miljardus eiro veido valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, bet 1,24 miljardu eiro – iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Salīdzinot ar gadu iepriekš, pērn Latvijas uzņēmumu samaksāto nodokļu apjoms palielinājies par 9,13%

Vairāk nekā 2017.gadā pērn nodokļos samaksājuši arī Balvu novadā reģistrētie uzņēmumi. Balstoties uz VID sniegto informāciju, Lursoft aprēķinājis, ka 2018.gadā novada uzņēmumi VID administrētajos nodokļos samaksājuši 5,69 milj.EUR, kas ir par 2,71% vairāk nekā gadu iepriekš.

Pagājušajā gadā novadā bijuši 12 uzņēmumi, kuru nodokļu iemaksas valsts kopbudžetā pārsniegušas 100 tūkst.EUR. No tiem līdere ir SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība" ar VID administrētajos nodokļos samaksātiem 1,44 milj.EUR. Gada laikā veselības iestādes samaksāto nodokļu apjoms kāpis par 13,62%.

2018.gadā arī augusi nodokļu summa, kuru valsts kopbudžetā samaksājusi AS "BALVU ENERĢIJA" – ja 2017.gadā tie bija 406,71 tūkst.EUR, tad aizvadītajā gadā – jau 415,29 tūkst.EUR.

Visticamāk, finansiālā rezultāta pasliktināšanās dēļ samaksāto nodokļu apjoms 2018.gadā samazinājies kūdras ieguves uzņēmumam SIA "BalviFlora", kas, pretstatā 400,16 tūkst.EUR 2017.gadā, pērn nodokļos samaksājusi 323,97 tūkst.EUR. No tiem 121,11 tūkst.EUR veidojušas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, bet 57,01 tūkst.EUR – iedzīvotāju ienākuma nodoklis.

Lielāko nodokļu maksātāju vidū Balvu novadā 2018.gadā bijusi arī SIA "SENDA Dz" ar samaksātiem 176,08 tūkst.EUR un inženierdarbību uzņēmums SIA "AMETRS", kas VID administrētajos nodokļos pērn samaksāja 164,71 tūkst.EUR. No šīs summas 65,78 tūkst.EUR veido valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, bet 31,42 tūkst.EUR – iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Salīdzinot ar 2017.gadu, pērn uzņēmuma nodokļu maksājumu apjoms palielinājies par 4,91%.

Balvu novada lielākie nodokļu maksātāji pēc 2018.gadā samaksātās kopējās nodokļu summas valsts budžetā:

- SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība": 1440,31 tūkst.EUR;
- AS "BALVU ENERĢIJA": 415,29 tūkst.EUR;
- SIA "BalviFlora": 323,97 tūkst.EUR;
- SIA "SENDA Dz": 176,08 tūkst.EUR;
- SIA "AMETRS": 164,71 tūkst.EUR.

*Dati par Balvu novada uzņēmumiem aprēķināti uz 14.05.2019.

**Vidējie rādītāji aprēķināti, izmantojot vidējo mediānu.

*** Informācijas avots datiem par uzņēmumu samaksātajiem nodokļiem – Valsts ieņēmumu dienests.